

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

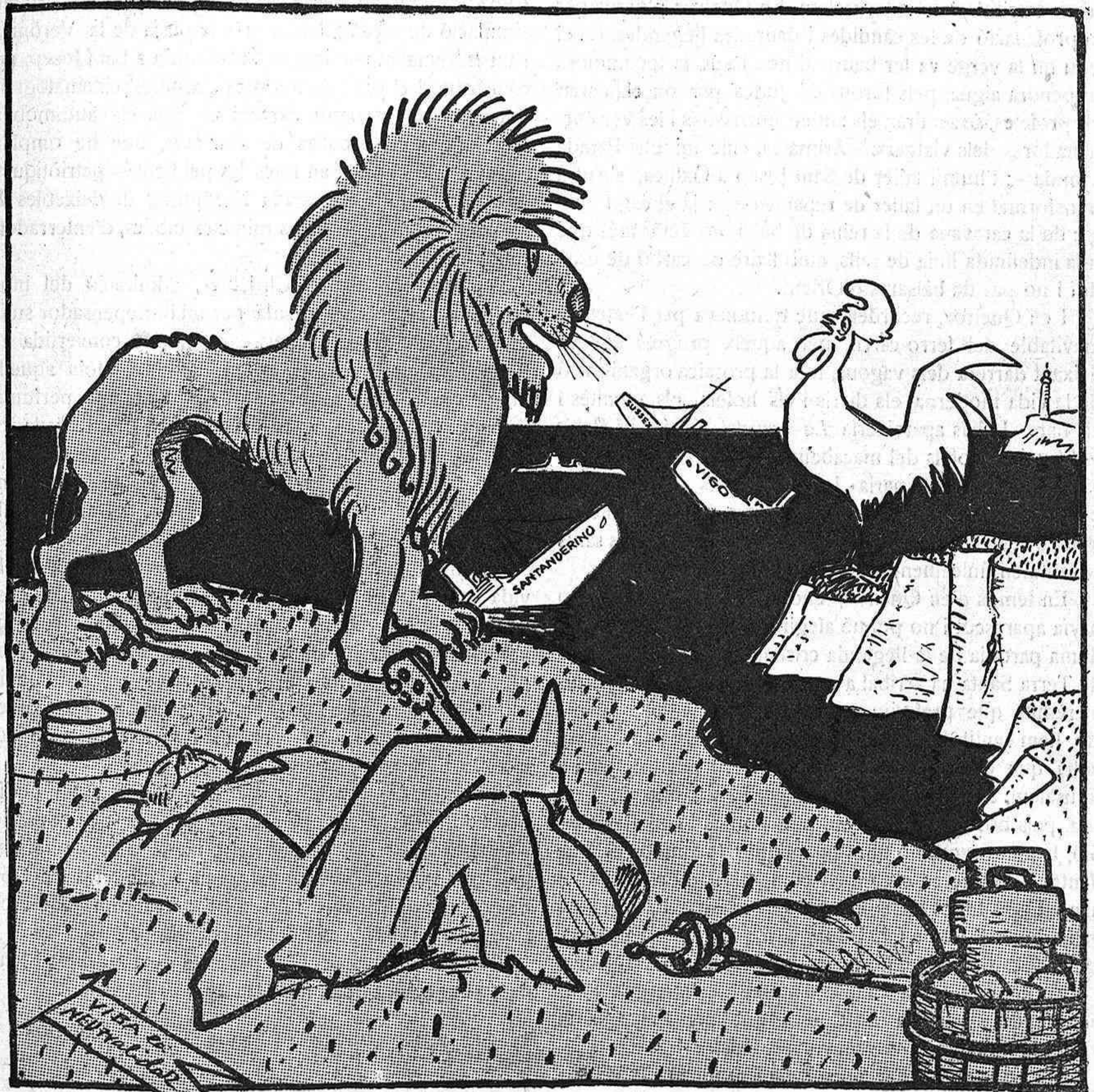
Núm. 1947 ————— Any XXXVIII

BARCELONA 21 D'ABRIL DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

VELLS AMICS

El gall. — Com estàs, noi?
El lleó. — Jo?... Al tantol...

CRÒNICA

Christus

UN novelista portugués que val per tots els novelistes espanyols del vuitcents, l'Eça de Queiroz, en l'*Epistolari de Fradrique Mendes*, té una carta endreçada a un enginyer que havia construït a Palestina, el ferro-carril de Jaffá a Jerusalem. En Queiroz plorava per la profanació de les càndides i daurades llegendes. En el pou on la verge va fer beure al nen Jesús, la locomotora hi pendrà aigua; pels turons de Judea per on clamaren els profetes, se sentiràn els xiulets horribles i les veus ordenadores dels viatgers:—Arimatea, cinc minuts! Parada i fonda—; l'humil taller de Sant Josep a Galilea, s'haurà transformat en un taller de reparacions, i ja el camí màgic de la caravana de la reina de Sabá, no serà més que una indefinida línia de rails, amb flaïre de carbó de Cardiff i no pas de bàlsams d'Orient.

I en Queiroz, recordem que tremolava per l'extensió inevitable del ferro-carril, per aqueix progrés que va deixant darrera dels vagons, tota la prosaica organització de la vida moderna, els diaris i els hotels, els comitès i els bars. I així apareixeria *La veu del Sinaí* o *El Poble galileu*, i l'«Hotels del macabeus», i el «Comitè Republicà Federalista de Samaria» i el «Bar dels apòstols». El perfum secular d'aquelles terres, on tot permaneixia igual que en els temps bíblics, s'esvaïa i ja els llocs sants constituïen únicament una guia més de ferro-carrils.

En temps d'en Queiroz, encara el cinematògraf no havia aparegut i no pogué afegir a la seva sàtira, la visió d'una paròdia de la llegenda cristiana. L'industrialització de Terra Santa ha arribat a un grau tal, que fins nosaltres incrèduls que preferim una comoditat a una tradició, hem sentit dintre nostre la mateixa malinònica revolta que en Queiroz davant del ferro carril de Jaffá a Jerusalem. Per les vores del Jordan, pels rosers de Saron, pels boscos del Cedron, pels camins i els turons de Sió, han corregut, no unes prosaiques locomotores pudentes i cridaneres, sinó unes comparses de còmics que han fet pels Llocs Sants, la pantomima de la Passió. I un galàn-jove ha fet de Crist, i un barba de Judas, i una característica de Verge, i un partiquí de Josep d'Arimatea, i de àngels tota la canalla, d'aquella *troupe*, que amb permís eclesiàstic ha anat escarnint per Palestina la vida i la mort de nostre senyor Jesucrist.

El cinematògraf, havia respectat fins ara aqueixos llocs que apareixien com inexpugnables pel mercantilisme. Se venia excessiva aigua del Jordan i masses troços de la creu i branques de les oliveres de l'hort on Jesús resà i fou

près, però aquest comerç tenia una ingenuïtat i una mística credulitat perdonables. De tant en tant, passava també per ells el turista oficial, però encara arribaven els peregrins que visitaven el Sant Sepulcre amb el fervor d'un creuat. Però ara... Els mateixos que han fet servir les runes romanes per simulats passeigs d'adulteris i portat al desert, sota les piràmides sagrades, les aventures i desventures dels detectives, han cercat el prestigi del país del Déu cristià per a la seva farsa. I un home s'ha posat les barbes de Jesús i ha portat la creu per las afòres de Jerusalem i ha expirat en el Calvari. I aquest home, amics, després de la fadiga de la simulada mort en el Calvari, haurà renegat per a escampar la fadiga. I una figuranta, que acabaria de representar una ardenta simulació de *cocotte*, haurà près la plaça de la Verònica. I un entremaliat comicastre, substituiria a Sant Josep, pacientíssim. I el chor de totes les parodies cinematogràfiques, que ha corregut darrera de tots els automòbils, que ha galopat a colles de *cow-bois*, que ha omplert els camps de batalla en totes les pel·lícules patriòtiques, faria de multitud de Sagrada Escripura, de deixebles de Nazarè, d'admiradors dels miracles bíblics, d'enterradors i ploraneres del Crist.

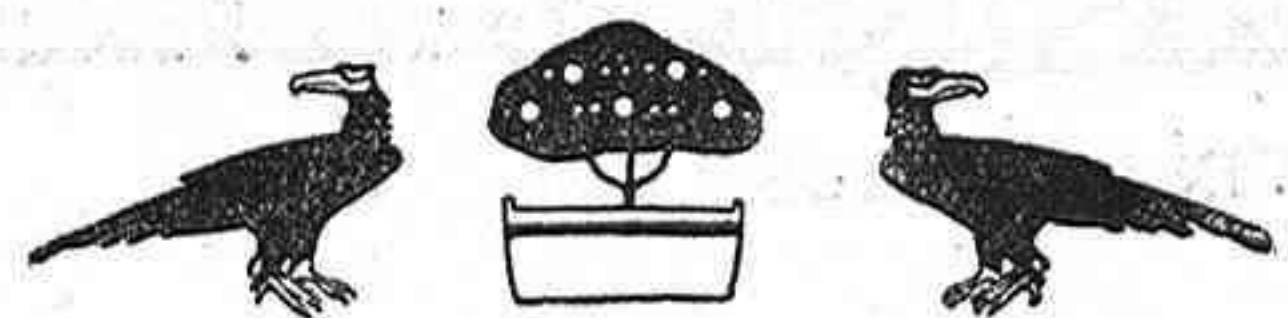
Aqueixa pel·lícula «Christus», admiració del món eclesiàstic, sembla imaginada per un lliurepensador sutil. La Passió que enguniava els cors, queda convertida en un argument, Jesús en un protagonista, i tota aquella humanitat bíblica, senzilla i corprenedora, que perfumava la llegenda cristiana, en una comparsa llogada. Si Jesús tornés, llençaria—se diu—altre volta els mercaders del temple. ¡Oh impensades tribulacions de Jesús! Llençaria, també, de l'Hort de les Oliveres i del Calvari, als pel·licolers.

Admirem, una vegada més, les complicacions de la vida moderna. La Passió, d'inquietadora efemèrides cristiana, passa a argument, i el clàssic monument se converteix en cine. ¿Qui podrà negar que en l'avenir, l'església acomodaticia, no ens faci córrer cines, en lloc de monuments, transformant les complicades cerimònies del dijous sant, en unes senzilles i productives projeccions?

No agiteu incrèdulament el cap, amics. ¿Qui podia preveure en els temps i en les possibilitats, que la passió i mort de nostre senyor Jesucrist, no seria més que una pel·lícula que projectaria pel preu immoderat de 3'50 butaca, el popular ateu i acreditat radical don Joan Pich i Pon, baix la protecció del senyor bisbe?

Repetim bíblicament les paraules de Fradrique Mendes: «I aquesta serà la fi de la llegenda cristiana».

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

EL NAIXEMENT DE L'AUBA

En Joan i la Sió eren uns nuvis de lo més encarametlat que s'hagi vist; sempre junts, sempre agafadets i dient-se paraules ensucrades i enmirallant-se en els ulls.

Aquests nuvis varen anar a passar la lluna de mel a muntanya, en una masia, propietat d'un parent llunyà del xicot.

La primera nit, naturalment, primera i a pagés, en llit incòmode, varen dormir poc. I es clar tota la estona de desvetllament la varen aprofitar.. enraonant.

—M'estimes, Sió?

—T'estimo, Joan!

Pero acabada la lletania, i degut al cansament del viatge, per allà a les quatre de la matinada ella va començar a cloure el ulls i a ensopir-se fins a quedar ben adormida.

Cantà un gall: Kikirikí!

En Joan seguia desvetllat, però quiet, mut, escoltant amb poètica complacència l'acompassat respir de la seva jove muller.

Tornà el gall més fort: Kikirikí!

Aleshores entrà una escletxa de llum en el quarto; eren les primeres albors matinals; era el naixement de l'aua.

En Joan, amb ajuda de aquella claror tènue, pogué observar detalladament i a pleret l'extraordinària bellesa de la Sió. I se la mirà enamorat i orgullós, com volguent dir: tot això és meu!... el còs i l'ànima! I amb la mirada li besava el front, el cabell, els braços que havia tret a fòra... Tot!

Pero vet-aquí que el gall tornà a cantar amb més estridència que mai: Kikirikí!!!

I aleshores ella, la nuvia, sense obrir els ulls, descloqué els llavis i exclamà com en somnis:

—Quim!... Quim!...

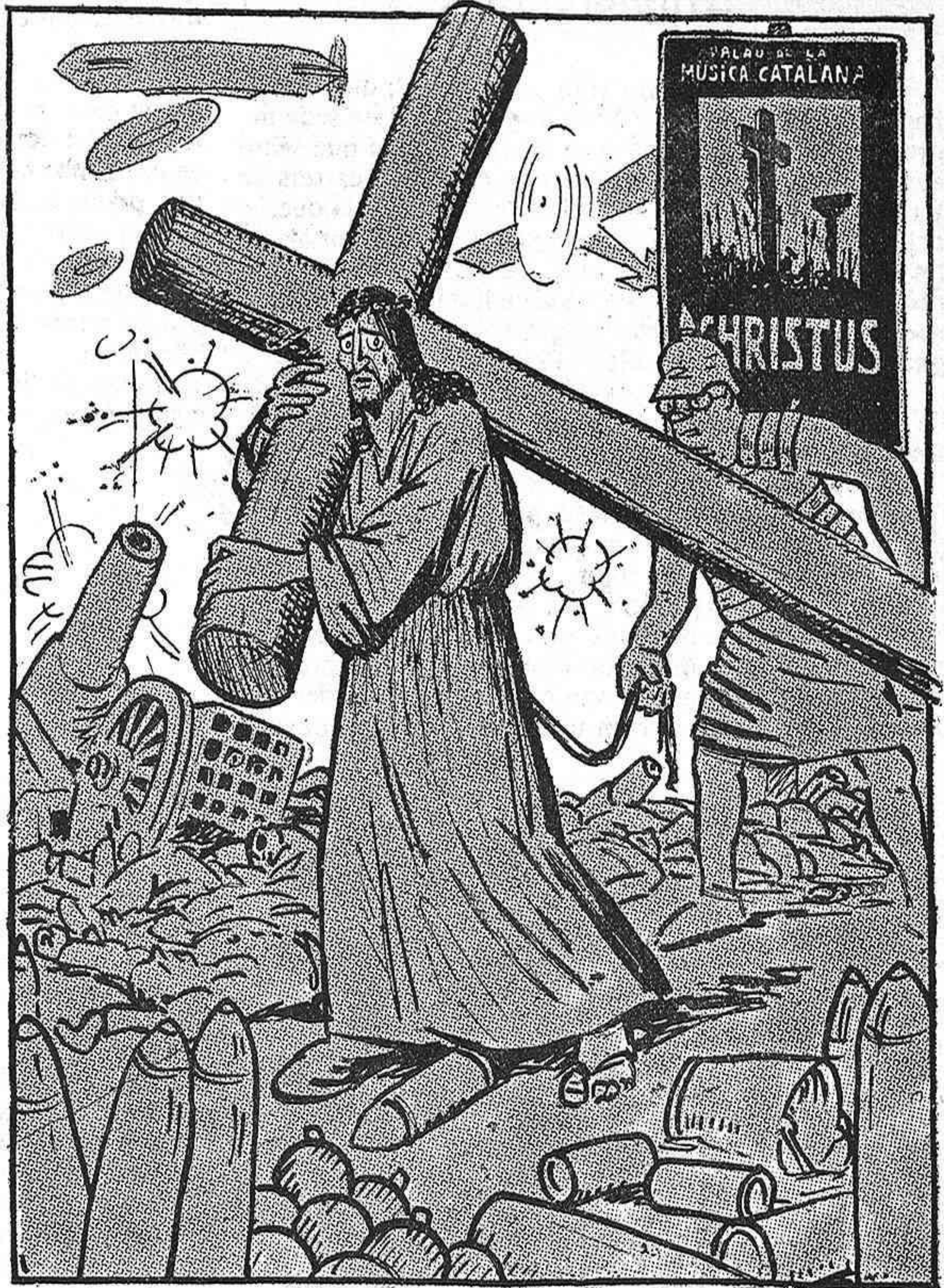
Figureu-vos l'esglai i la sorpresa del nuvi que, com havem dit se deia Joan!...

—Ha dit Quim!...—exclamà gelós, el nostre héroe.—

Això és que estima a un altre home, i ara l'anomena en somnis.

I, ansiós, delirant, mentres el gall repetia: Kikirikí, el nuvi acostà l'orella als llavis de la nuvia. Aquesta, que a la cuenta sentia el gall mig adormida, digué ben clarament.

—Quim!... quim!... qui'm desperta en aquesta hora?

—Avui ja només m'estima
l'Orficó Català,
i encara pels quatre quartos
que li faig guanyà.

**

Oh ansiada i dolça Pau, Princesa desgraciada
que del teu vast Reialme et van foragitar,
ou nostra trista veu, que't tenim anyorada
i... ¡fa ja tant de temps que te'n vares anar!...

Ton enemic, retut, té l'espasa trencada
i, extenuat, ferit, quasi no pot lluitar...
Vina, torna de nou a veure't coronada,
que tots et desitgem. Tu sola has de regnar!...

Vina, que t'esperem amb infinita joia.
D'olivera i de llor farem una gran toia
i te l'ofrenarem en senyal d'amistat;
I al fi, tots reunits veurem neixer nova Era
de grandesa i amor, sota una gran bandera
que onejarà esplendent al Sol de Llibertat!...

ADELÍ

RAMÓN ROSELLÓ

Aquests dies

A nosaltres no'ns agafaran pas a ciutat; dimecres ja haurem tocat el pirandó. Ni la dona té vestit de seda negra ni nosaltres berret de copa i levita i com que sense aquestes prendes se fa un paper ridícol pels carrers de Barcelona i farigola per farigola m'estimo més la que he collit jo en el bosc que la que venen en els portals de les esglésies, a muntanya me'n vaig i a vostès que'ls hi provi aquell monument de la Catedral i aquella il·luminació elèctrica de la mateixa que's va inventar en La-guarda i va executar en Pich i Pon.

Aquest any tindrem la aventatge de que amb un dia de bacallà passarem, no serà el torment dels altres anys amb el séus quatre dies de dejuni i abstinència.

El dijous anirem a l'ofici, pot-ser ens faran portar el tàlem, mirarem com posen Jesús al monument i deixarem dos candeleros amb dos ciris adornats amb flors de paper i antiqüel·les de tots colors.

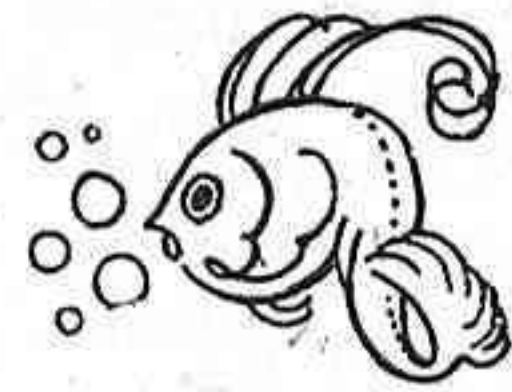
Després de dinar, al cafè. Allí com que en tal dia no's juga, escoltarem als minyons que ensejen les caramelles a mitja veu. D'allí a donar un tom pel bosc i després altra vegada a missa on sentirem com els minyons del poble canten la Passió i com un frare vingut del convent

que sigui ens explica els misteris de la mateixa i tots els torments que per a salvar-nos passà nostre senyor Jesucrist.

Divendres a missa altra vegada, escoltarem el *pasio*; oirem com el capellà de les monges, amb una vèu de toro, crida: *Respondit Jesús* i com el vicari amb una altra veueta prima com un fil respòn. Oirem aixís mateix com uns quants ganapies des de'l chor criden: *tol·le! tol·le!* i com el senyor rector fa: *ecce lignum crucis!*

A la tarda més missa, les tenebres, sermó de nou. Dissabte al dematí tirarem trets quan el senyor ressuciti, a la nit oirem les caramelles i el dia de Pasqua menjarem bè i mona.

Bony! si després d'això me titllen de mal cristià i mala persona, que vinguin els capellans i se m'emportin.

Teatre Futurista

Ningú ignora que això de la guerra ha portat i portarà encara conseqüències funestíssimes en tots els rams de la vida. Lo que pot-ser no saben els nostres llegidors és que una de les víctimes més de plànyer serà la literatura i, sobre tot, un del més característics aspectes de la literatura: el teatre.

D'ara endavant tots els drames i comedies que s'estrenin a França, a Anglaterra, a Italia o a Alemanya seràn reflexes de la terrible lluita; tots els arguments tindran que veure d'aprop o de lluny amb el conflicte europeu; i estarem condemnats durant molts anys a veure representar obres guerreres, puix els autors dels pobles bel·ligerants no sabran inspirar-se en altra cosa.

Els primers comediògrafs que s'han llençat amb cor i ànima a l'escenificació de assumptes patriòtics han sigut els futuristes italians, deixebles d'en Marinetti. Segons conten les cròniques, s'han ensajat ja, a Milan, davant d'un petit cenacle de iniciats, dues obres en un acte quals títols i arguments tenim el gust de consignar. Heus-els aquí:

Títol de la primera obra: *La cambra del oficial*.— S'alça el teló. La escena representa l'interior de una fosca barraca al front. Un jaç a terra. Indumentaria militar penjada per les parets. Silenci absolut. De prompte un gran esclat de llum viva, seguit de una formidable detonació. La barraca s'incendia mentre baixa el teló pausadament.

L'altra obra ensajada es titula *Davant l'Infinit*.— S'alça el teló. L'escena representa un parc ciutadà. Un jove mitjanament ben vestit avança a primer terme. Porta un revòlver a una mà i un diari a l'altre. Diu: «— Què faig?... llegeixo el *Berliner Tageblatt* o m'engego un tret de revòlver?.. (Petita pausa). Valdrà més que m'engegui un tret!» (S'apunta l'arma al cap, dispara i cau mort.) Baixa el teló ràpidament.

Aquestes són les dues obres teatrals inspirades en la

—Ja ho sabs, nen, que avui Nostre Senyor és mort?

—Sí, senyora. I també sé qui l'ha mort: els alemanys.

guerra i ensajades no fa gaire amb gran èxit pels deixebles d'en Marinetti.

Llàstima que el «Futurisme» no arrel·li a casa nostra, pot-ser seria la salvació del Teatre Català. La gent hi aniria a riure, però hi aniria.

Treballant per l'idioma

Afiançada amb signatura del seu president, senyor Fortesa, havem rebut una atenta i entenimentada comunicació de la novella Associació «Nostra Parla», agrupament de mallorquins, valencians, rossellonesos i catalans que acaba de instituir-se a Barcelona per a esparidiment, intensificació i defensa de la llengua catalana.

Del esmentat document, són les següents parrafades, a l'esperit de les quals, ens adherim amb tot l'entusiasme.

«No volguem consentir per més temps que els nostres privilegiats troços de terra que parlen la mateixa llengua, continuïn allunyats, separats del poder de diferents Estats —i ço que és més trist— àdhuc espiritualment divorciats i mancats de l'amor que als d'una mateixa niçaga els pertany.

Havem tingut la mateixa historia, havem plorat junts els mateixos dolors i ens sentim gelosos de les mateixes glories; hi ha la mateixa tradició en el pensament de nostres filòsofs i nostres escriptors; un mateix és l'esperit de les nostres lleis, i sobre de tot tenim una sola llengua que ens aplega i ens agermana a tots per sobre del Pirineu, per sobre de l'Ebre i fins més enllà del mar.

Heu-s'aquí, doncs, la tasca de «Nostra Parla»: Tasca de germanor, de fer nos conèixer els uns als altres, de record dels temps que foren, de restauració del Casal de nostres pares, de reivindicació de llur herència.»

Fem vots ben sincers per a la prosperitat de la novella institució.

Intermezzo

Quan jo torno del treball,
tú m'esperes al balcó,
boi esguardant camí avall
amb un dalit d'infantó
que ta carona divina
rítmicament il·lumina
d'una velada tristô.

Bon punt m'ovires al lluny,
ton neguit desapareix,
i ta cara resplandeix
amb fulgors de sol de juny;
i entre la gent que s'esmuny
carrê enllà, vers tú faig via
tot corprès de ta alegria.

MIQUEL BALMAS JORDANA †

MUSICA EMPIPADORA

La més propia per a atacar els nervis dels neutrals.

Semblances

El marbre de la taula en que estic escrivint sembla talment un tall de llangonça, el de la taula del costat botifarra de faves i l'altre cap de cinglar trufat.

Repartides per sobre aquestes tres tauletes i les demés del local hi han begudes que semblen totes elles lo que no són. Unes horxates que en comptes d'alimentar dissipen, uns vins negres com tinta que't fan perdre el llegir i l'escriure, unes aigües verdes com les de la mar que't deixen sense saber per on navegues.

Hi ha un cambrer que sembla un goç de presa i és amable; n'hi ha un altre cara trist que's pessiga amb les cucotes; un amb pinta d'eixerit que bada, un tot babau-babau, que's porta l'oli.

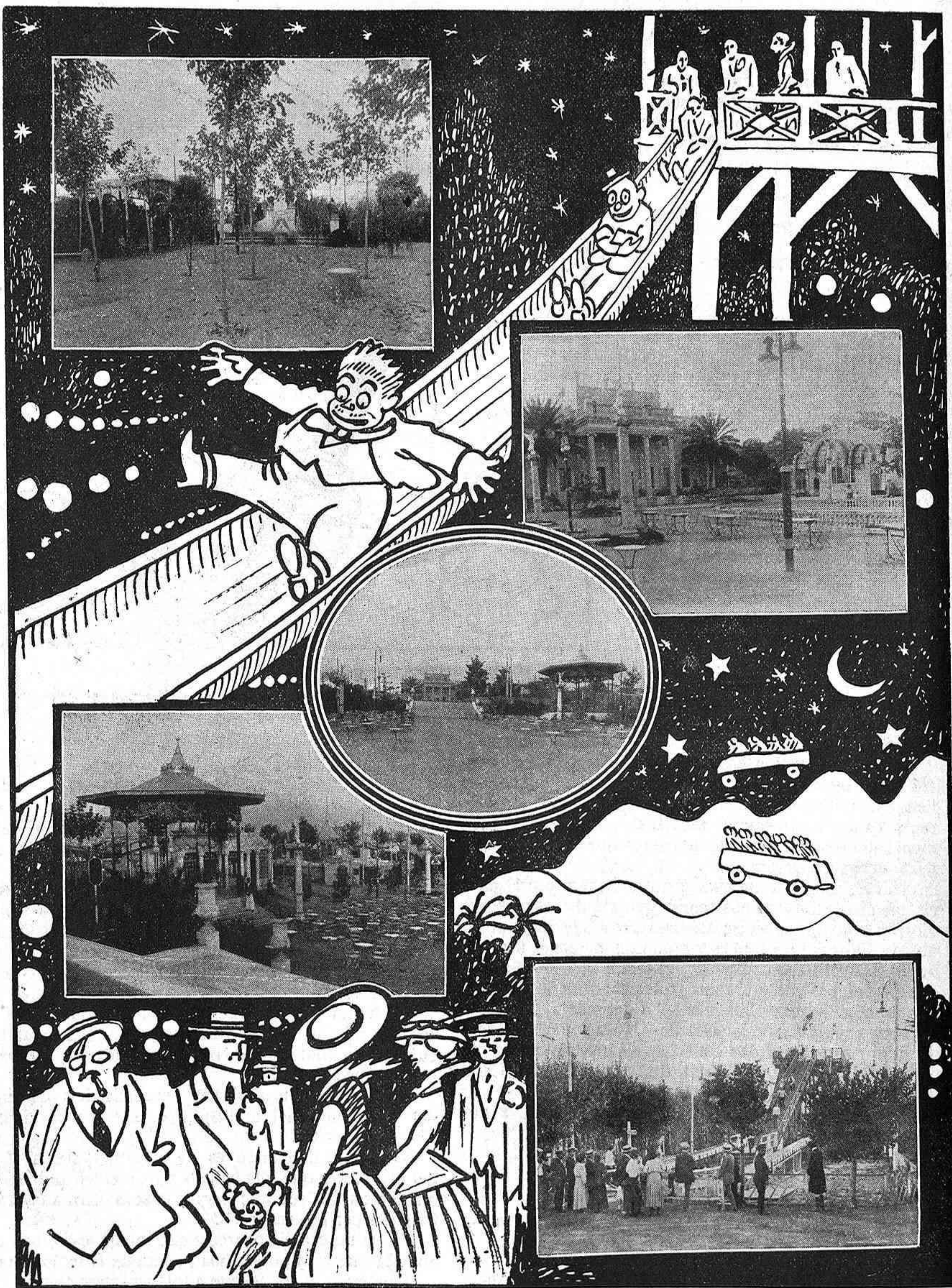
Un pagès de fóra sab fer l'enredada dels perdigons, del portuguès, del te l'endinyo. Un corrido de ciutat s'ho deixa fer tot.

Hi ha qui donant-se-les de gourmet menja el plat del dia. Altres que tots taujans s'accontenten amb els seus ous ferrats, i el seu lluç fregit i la seva carn a la brasa o fregida i per postres fruita.

Hi ha un capellà disfregat que menja carn, una dona honesta que fa la pussa, una pussa que fa la honesta...

Finalment hi sóc jo que a tots faig pam i pipa.

LA MILLOR DIVERSIÓ DE BARCELONA

Vistes parcials del "Turó Park", esplèndid centre d'atraccions que demà passat inaugura la temporada de primavera.

Primavera

Ja no podem soportar la samarreta de llana, sortim de nit sense abric, els arbres s'omplen d'unes fulles tendres com l'enciam i verdes com els lloritos... és la primavera a la qual seguirà l'estiu i amb ell les bones tardes de corregudes de bous i aquestes nits de Barcelona tant tranquil·les, tant suaus, amb tants estels en el cel i aquella lluna de la que ens despedim al retirar com si fossim Pierrot o Ovidi. Aquestes nits barcelonines que conviden a no anar al llit i tant sovint veuen acceptada invitació...

Perfectament, doncs els directors del «Turó Park» que saben no solament on tenen la mà dreta sinó també l'esquerra i àdhuc on els apreta la sabata, han decidit col·laborar amb la nit, amb la lluna i els estels, en la noble tasca de desvetllar als ciutadans d'aquesta ciutat, com és sabut, mai prou alabada.

A tal efecte han arreglat els jardins d'aquell ja cèlebre turó en tal forma que més que jardins són una meravella i entre mig de les paneres, vorejant els caminals, aprofitant recons hi han instal·lat un bé de Déu d'enginyers per sentir-se nirviós, per riure com un ximple, per marejar-se, per tenir por, etc., etc., que afegint-hi les pistes de patinar, la beguda i demés alicients, el que hi vagi no se'n sabrà moure fins que'l treguin a fum de sabatots.

Ja sabem quina cançó ens cantaràn les dones, les germanes i les promeses:

«Llévame esta noche al Turó-Park».

ENTRENADORS

En Cravan i en Johnson, els boxejadors que el diumenge vinent han d'esclafar-se els nassos o lo que sigui, a la Plaça Monumental, ja fa dies que's venen entrenant. Això d'entrenar-se dos atletes vol dir fer pràctica de rebre i de pegar; passar-se hores i mes hores ensajant el cop de puny o desviant les carícies del contrari.

Com que aqueixes pràctiques no les poden fer sols, davant del mirall, que fóra una absurditat i perillaria la lluna, ni amb el campió enemic, que seria una immoralitat i perillaren els quartos, els atletes es porten els seus contrincants servidors, homes llogats per al cas, que venen a ésser una mena de satèl·lits de la força bruta.

A presenciar els entrenaments d'en Johnson i d'en Cravan, hi ha acudit molta gent de la nostra sportmençrancia. Nosaltres també hi havem fet cap i ens hem convençut de que, si un ofici ingrati hi ha a la terra, és aquest d'entrenador. Els entrenadors són els maniquins humans amb els quals s'ensegen a donar mormes els boxejadors de cartell. Cinc quarts d'hora vàrem estar l'altra tarda veient com dos camàlics amb tapa-rabos se clavaven mastegots al pit, al cap, al ventre, allà on podien.

Es clar que per a l'entrenament podrien tenir una figura automàtica, un ninot de palla mecànic, com gastava

en Carpentier, però això no entusiasmaria al nostre públic; quan no hi ha sang o bonys o blaus o macadures, els espectadors de les nacions civilitzades se senten defraudats.

L'entrenador és l'atleta «persona manada», el gegant de lloguer disposat a lo que vingui. El seu puntillo és fer lluir els bíceps del campió, o sigui del «fenòmeno»; la seva obligació és pegar quan li diuen i rebre quan li fan el mut; més aviat rebre que pegar, perquè el bon entrenador sempre afluixa; no fós cas que en comptes d'entrenar al campió el desllorigués o li trenqués algun òs, i, adieu match!... i adieu negoci!

El gegant negre en porta dos, d'entrenadors: un pels dies d'encant i un altre pels dies d'encantament; i aquests són els que'l preparen per a la gran lluita; sense aqueixa preparació... quasi alemanya, els campionats no serien tals campionats. Primerament, els entrenadors l'adoben, el cuiden, li fan la toilette; i la toilette consisteix en això: li freguen la pell amb espart, li maseguen els muscles, li puguen de peus a sobre, l'endureixen a proba de quebrantos físics. Després, vinguen cops de puny al ventrell, a sota la barba, allà on convingui. De vegades succeeix que l'entrenador, entusiasmat, oblida que allò és un ensaig, una lluita de broma, i en mig de la broma s'hi posa serio, i també s'hi vol lluir, i ataca de boig i pega de ferm. Aleshores el gegant somriu i com qui s'esquiva una pussa, treu un esquitx de la furia concentrada en els bíceps i s'hi torna de debò, i aquí trec una dent, allà buido un ull, més enllà esclafó una costella, la cosa es formalitza a gust de tots, fins que arriba el Knoc-out, que vol dir: Ja podeu anar a cercar la camilla o el cabacet.

Això és l'entrenament, com si diguéssim, les olivetes del match sensacional.

El fet, segons se veu, és que abans de la definitiva nan de pegar molt i han de rebre molt. Que un nas raja? Millor! Que s'imfla una galta?... Ganga! Que s'esquerda un tòrax?... Alabat sia Déu!... Els atletes de la boxa fan com aquelles mainaderes que excusen les caigudes dels infants dient: «No vé d'un nyanyo!... Així se fan forts!»

Els entrenadors van semblar-nos uns bons senyors plens d'abnegació i de blaus, que ataquen de broma i reben de serio; uns atletes súbdits i subalterns que peguen amb la condició de no fer mal i reben amb la condició de no queixar-se.

Al veure'ls, un hom fa comparances i pensa que, si això de l'entrenament no fós, en veritat, una comedia, seria cas de dir que el nostre poble, tan amic de pegar i de rebre, si no és el més entrenat, és el més entrenador de la terra.

XARAU

Aquesta vegada, amb *El tenor*, els senyors Asenjo i Torres del Alamo—una raó social acaparada i per tant de les que malmeten el mercat—l'han encertada molt més que amb *El brillo de los caireles*.

Sense les pretensions raonadores i filosòfiques d'aquella, aquesta comedia és més fluïda, més natural, més sucosa, més plena de gracia i, en el moment precís, més arrodonida i justa de sentiment.

Els dos primers actes són els millors; el tercer, que és el

fluix, resum l'obra en una eficàcia d'amor a l'espanyola sense *spagnolade*, molt ben vista.

Llàstima, doncs, que els autors no puguin desfer-se del lligam de la frase que quan volen que sigui sentimental o literària la fan cursi, cursi, irremeiablement.

Les senyorettes Banquer i Roxala i, entre altres, els senyors Llano, que estigué deliciós en son paper—un dels més encertats de l'obra—Navarro, González, Díaz—que amb molta justícia fou ovacionat—i Sánchez Bort, interpretaren la obra acuradament.

Ara, per primera i probablement per última vegada, permeteu-me que parli des d'aquí d'un altre article meu.

Se m'ha queixat algú—i amb forta i indigada sinceritat—de que al parlar la setmana passada d'aquella desdita que els autors anomenaren *El Cristo de la Vega* alabés la presentació escènica i l'interpretació.

No content amb això, mon impugnador, movent els braços amplemment com un molí desballestat, em volia convèncer de que la crítica i els crítics (això li agradava molt dir-ho; se n'omplia la boca) erem una colla de pasteres, amb perdó de les pasteres sia dit.

En quant a mi em condemnava per pecat de benevolència vers l'Empresa del «Tívoli».

Com en algun lloc d'aquests en que s'és feta entre nosaltres la filosofia o l'investigació col·lectiva vers la veritat, com són les taules del cafè, les tenebres del cine o les voltes de la Plaça Reial, se m'ha tornat a dir lo mateix, afegint-hi sempre molt implacables censures contra l'empresa, m'ha semblat convenient dir-ne quatre mots de tot això.

No sols benevolència, sinó admiració a l'Empresa del «Tívoli», li serà avui oferida.

Tothom recordarà—i si no, ara ho recordo—que l'any passat aquesta mateixa Empresa, a «Novedades» donà amb una esplendidesa, un bon gust, una magnificència mai vistes a Barcelona una mostra de son amor al teatre i del coneixement que d'ell tenia. Tothom recordarà que aquesta mostra, que aquest atreviment fastuós i bell i plè de novetat, se produí en una temporada en que una companyia nombrosíssima i molt notable, sots la direcció intel·ligent d'en Bergés, interpretà curiosament obres en la presentació de les quals la Empresa no hi escatimava res ni en l'ordre artístic ni en el pecuniari...

Doncs bé; malgrat la bona interpretació, la presentació esplèndida, la serietat i bona orientació de la temporada, la valúia de la companyia i el meravellós i esquisid intent d'art que, per una mica d'exagerades pretensions dels autors, una mica de desviament del públic i una mica d'indiferència de la premsa, no donà el resultat merescut, a l'Empresa que gastà molts diners sostenint aquella companyia i aquella temporada, no li sortiren els comptes.—Barcelona no dona per tant.

Alliçonada d'aquesta faisó, aquest any la mateixa Empresa al «Tívoli» no's mou de tot allò a que ens teníem acostumats els demés. No fa més que un xic més. Res, emperò, de lo de l'any passat a «Novedades».

Però sembla que li surten millor els comptes.

A qui li sembli que ha de censurar-la, que ho faci.

Però no seré pas jo.

I ara... perdonin.

FARFARELLO

Molt interessant el programa de la funció teatral del diumenge en l'elegant i espaiosa sala del «Centre Autonomista de Dependents».

L'aplaudit quadro de companyia que tant brillantment hi actúa va representar el gran drama *Els vells*, de l'Iglesias, i la comedia en un acte de don Bonaventura Bassegoda *Pluja d'estiu*. Molts aplaudiments i una magnífica entrada.

La solemnitat era dedicada a commemorar el XIII aniversari de la fundació del Centre.

Jack Johnson - Arthur Cravan són els dos noms que més corren de boca en boca, entre els *sportmen* barcelonins i es destaquen en les planes dels periòdics.

El *match* que demà passat deu celebrar a la Plaça de Toros Monumental el famós negre nord-americà amb l'anglès Cravan, avui encara bastant desconegut, ha despertat l'interès i l'espectació del nostre públic.

Tothom sab més o menys la celebritat d'en Johnson. Devingut campió del món fa uns quants anys, els nord-americans de raça blanca no se'n savien avenir i incitaren al ex-campió blanc Jeffries a tornar al *ring* per a desafiar al negre. A l'últim en Jeffries, a pesar d'estar retirat i desentrenat de temps, se deixà convèncer i desafià an en Johnson.

Els preliminars d'aquest famós *match* que posà en comoció a tota la nació ianqui, foren interessants de debò. I a cada exhibició d'entrenament dels dos colossals contrincants (que, apart l'un de l'altre, celebraven) les apostes plovién i les baralles i discussions eren inacabables.

Per fi se feu el *match*. Trens especials de totes les bandes acudiren plens d'entusiastes, d'apassionats, per l'un o per l'altre boxejador. S'ha de fer constar, perxò, que en Jeffries tenia molts més partidaris; l'odi que, a la raça negre, tenen tots els americans, ho justificava. No obstant, els amics d'en Johnson, sabedors de la seva força i el seu entrenament, no desconfiaven.

En efecte la lluita començà davant d'una munió de gent immensa; un grapat de mils persones de tots els estats de la confederació la presenciaren. Al principi la lluita fou quelcom igualada; en Jeffries era, a pesar del seu desentrenament i dels seus anys, un boxejador de *cuidado*. Però en Johnson més entrenat i més jove que son contrincant, havia de vèncer i va vèncer, al fi, d'una manera acabada, tant acabada, que en Jeffries que, naturalment no's volia retirar per res del món, ne sortí amb alguna costella rompuda i bastant descalabrat, abandonant definitivament el *ring* (que ja no havia d'haver tornat a trepitjar) i retirant-se a casa amb els mils dollars que, apesara de la seva desgracia, portava guanyats en l'art de donar cops de puny.

Els nord-americans de raça blanca aquell dia mataren uns quants negres per a venjar-se (com és costum ianqui) i per fi es conçolaren.

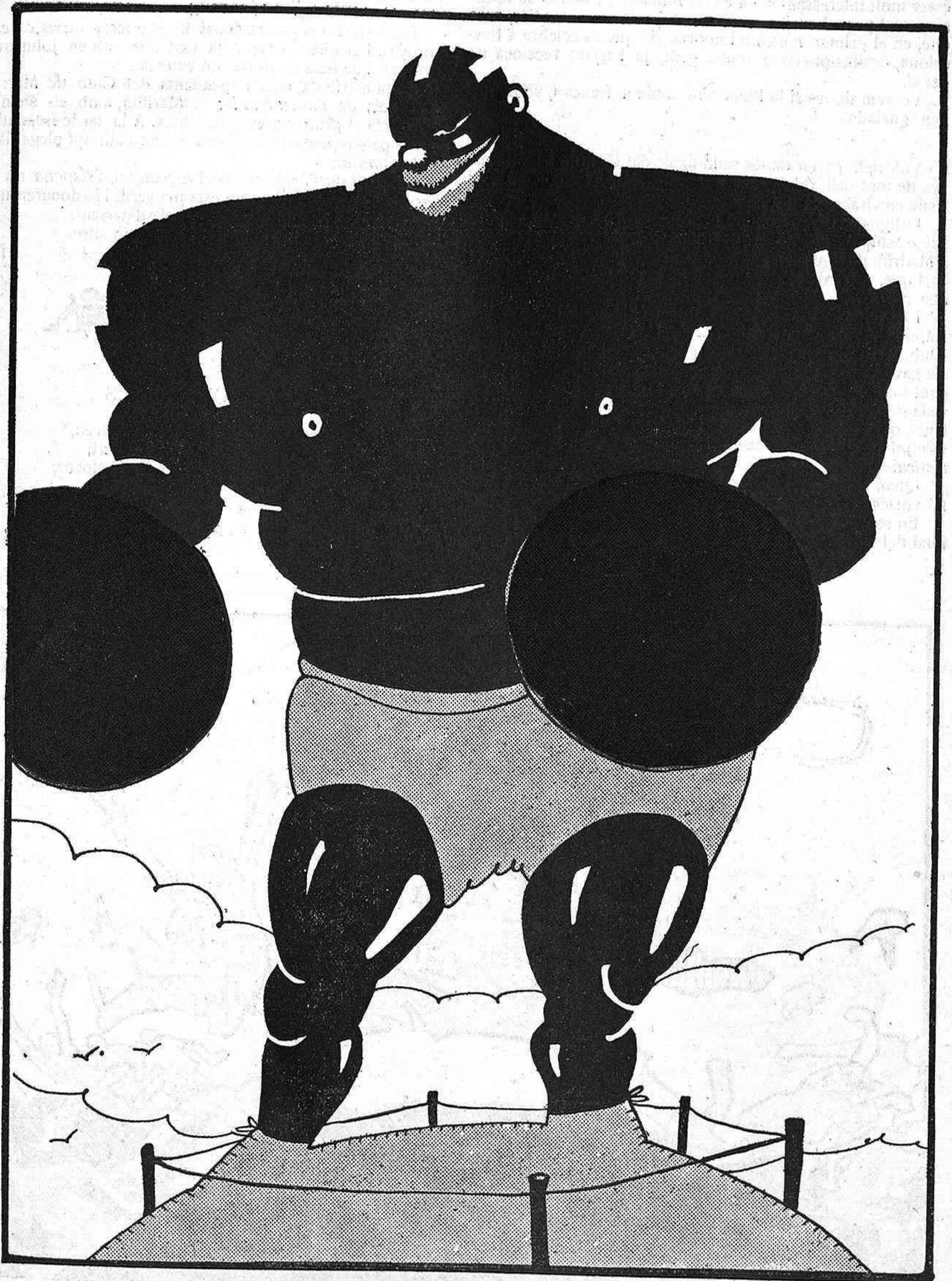
Després d'aquest èxit fenomenal en Johnson abandonà Amèrica, vingué a Europa, anà a París i aquí començà la seva decadència. S'exhibia en els *music-halls* com un número, s'aficionà excessivament a les femelles i a altres coses pitjors i no fa pas gaire que a l'Havana el derrotà un altre boxejador barreja d'espanyol i nord-americà, anomenat Willar, quedant, naturalment, descalificat com a campió mundial, títol que, com aquell qui diu, ni menys li interessava, ja que fa algún temps que no hi aspira preferint la vida tranquila i viciosa de les grans ciutats.

La guerra europea, ens el ha portat a Espanya i a Madrid derrotà an en Frank Crocier, com si diguessim a la primera clatellada, perquè en Johnson, no obstant i que està en decadència té encara molt i molt per perdre, millor dit, per guanyar.

De manera que en Cravan, a qui desconeixem, i que en els anys anteriors a la guerra europea no havíem sentit anomenar mai en els *ma'chs* de Londres i de París, té bastanta feina si pensa desfer-se de son contrincant, encara que posseeixi condicions físiques de primera per a plantar-li cara.

No obstant, nosaltres creiem que el *match* encara pot

ELS GRANS HOMES DE LA FORÇA BRUTA

Jack Johnson, campió de la boxa.

ésser molt interessant si en ell els lluitadors tenen la suficient sinceritat per a boxejar sense combinacions i comedies, cosa que, en el primer *match* d'importància que es celebra a Barcelona, desilusionaria a molta gent, ja bastant recelosa de per sí.

Veurem doncs si la lluita serà noble i franca i, sobre tot, ben igualada.

Voldríem parlar de les semi-finals del Campionat d'Espanya de foot-ball celebrades a Madrid però l'indignació i el fàstic ens traben la ploma.

Indignació, sí, perquè no comprenem com per un centralisme estúpid s'han de fer jugar als catalans tres partits seguits a Madrid, donant marcada aventatge als jugadors de la vila i cort que, naturalment, se creixen a casa seva i es troben més ben protegits.

I fàstic, també, perquè amb jutges com aquest senyor Berroondo, ex-capità del *Madrid F. C.* i protector d'aquest Club, és inútil que'ls catalans s'esforcessin, ja que a l'últim els havia de fer perdre per força, sino d'altra manera, castigant-los amb mitja dotzena de *penaltys* injustificats, i fent la vista grossa a tots els *off-sides* madrilenys que foren molts, tants, que'l primer equip del *F. C. Barcelona* prengué el termini de retirar-se, cansat ja de tanta arbitrietat *referística*.

Quan el mateix públic madrileny critica al àrbitre, calculin vostès lo *imparcial* (?) que deuria estar.

En resum, que'l *Madrid* i l'*Atlètic* de Bilbao jugaràn la final del Campionat d'Espanya el dia 7 de maig a Barcelona.

Ei! mentres no vingui una nova *combinació* i el fassin a Belchite. Que també podria succeir!

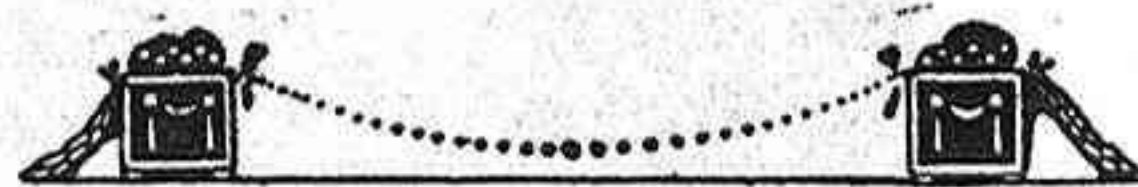
Diumenge a la nostra ciutat hi hagueren varies *coses* deportives. Però hem ocupat ja tant lloc amb en Johnson i el foot-ball que hem de donar un extracte.

Festa marítima dels dependents del Club de Mar: èxit, però, pels de l'*altra banda*; el Marítim, amb els alemanys, s'emportà el primer premi de canots. A la tarde festa atlètica també pels repetits dependents i foot-ball; tot plegat lluidet però *familiar*.

El partit de l'*herba* entre l'*Español* i l'*España* no donà resultat; el nostre públic no està pel verd. Ne donaren un xic més els vols dels alumnes de l'escola d'aviació.

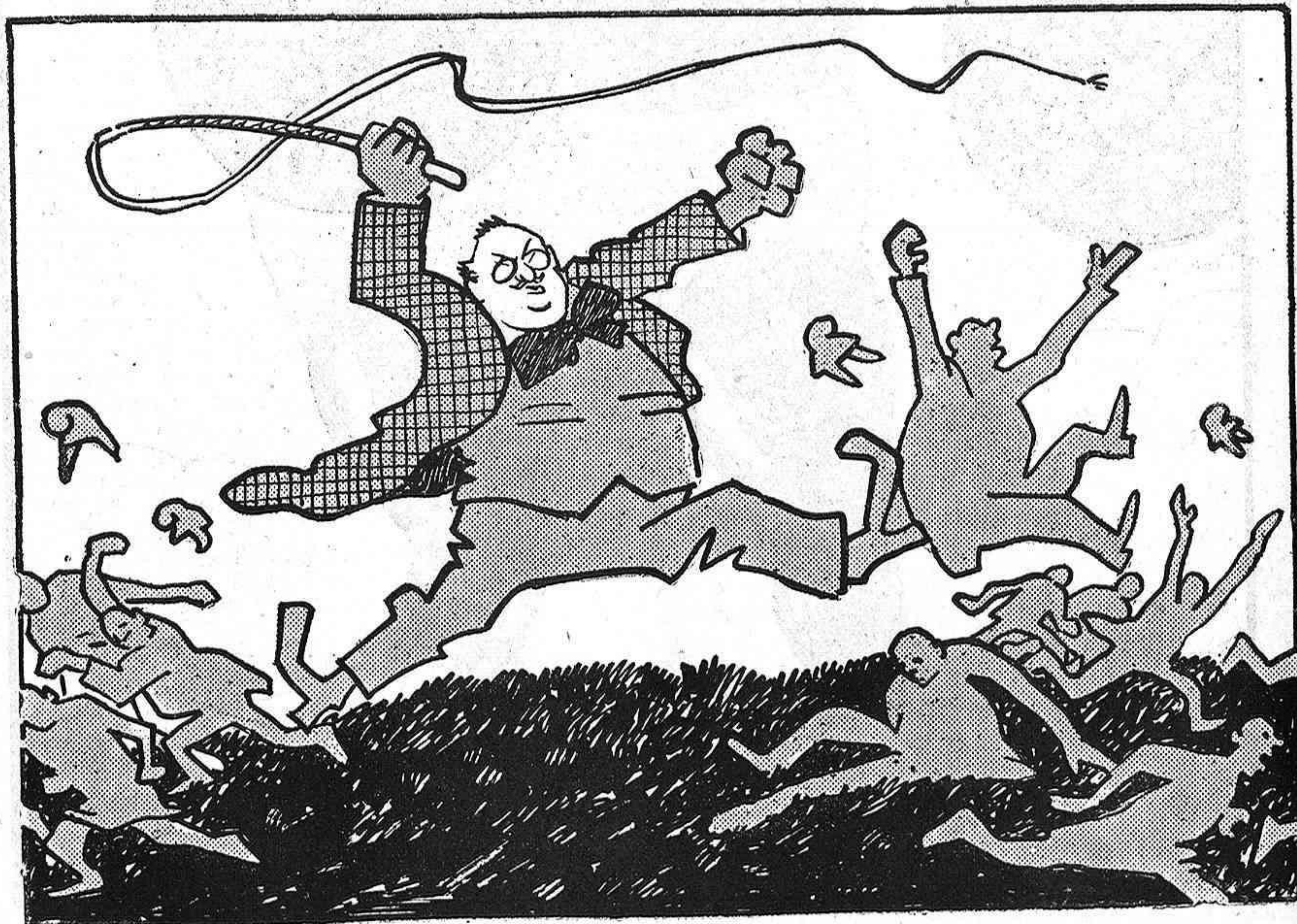
I amb aixó tanquem la porta; fins a un altre.

HIP

Les caravanes

Caravanes tristes, tristament avancen,
brillen ses mirades d'un dolor sofert;
a davant, els homes amb els llavis closos;
darrera, les dones guiant els bailets.
La seva carrera se fa inacabable;
s'allunyen d'Iberia, perquè Espanya els treu;

AHIR

—Yo, yo y siempre yo!

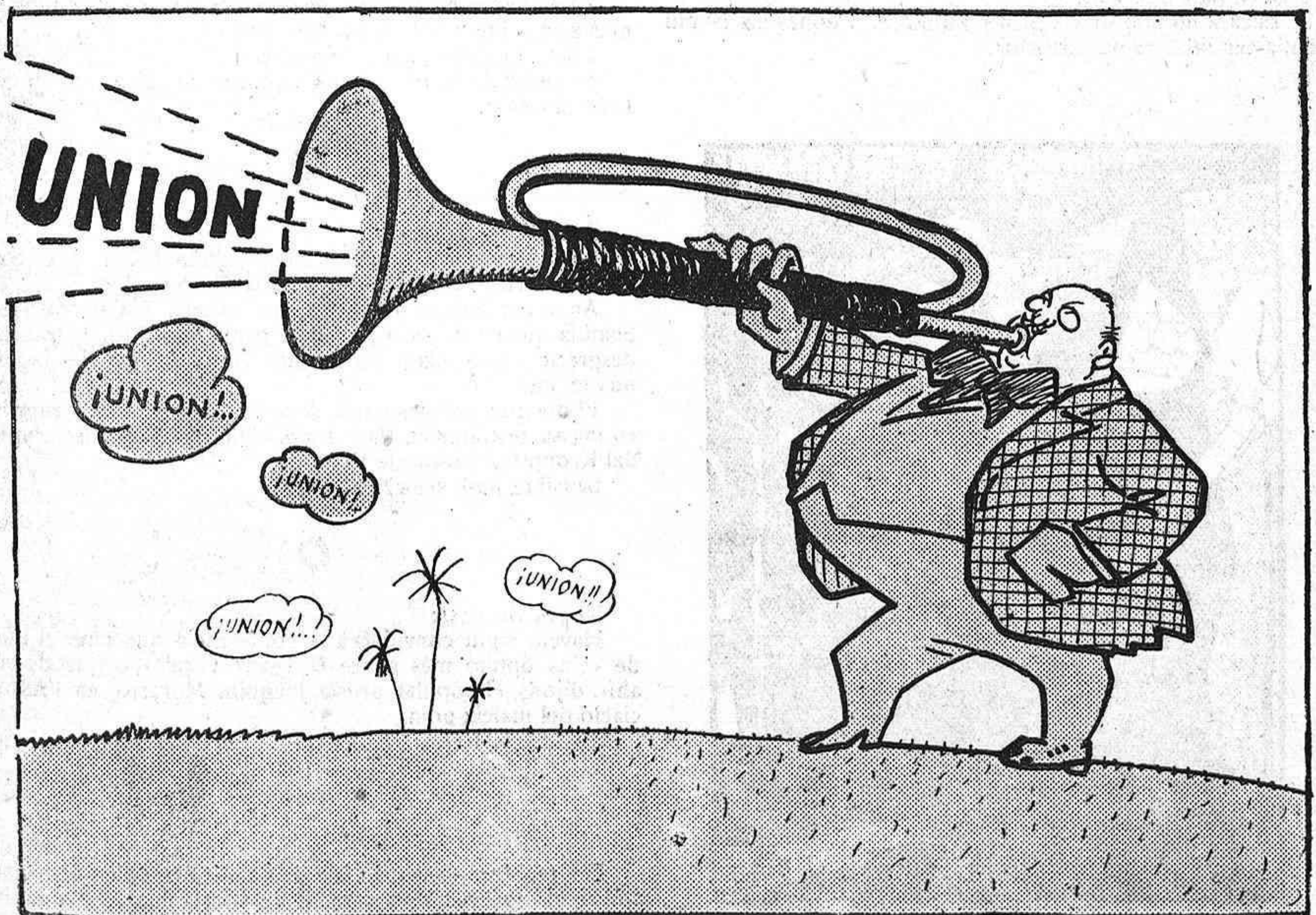
les noies jueues remembren llurs dances,
 les noies jueues no dançaràn més.
 —Ai terres d'Asturies i camps de Castella!
 Sol d'Andalusía que ja no us veurem,
 quatre parracs justos us treiem d'Iberia,
 s'emporten despulles que us van dur diners,
 s'enduen tristeses qui us han fet alegres,
 els qui us deixen dances no dançaràn més.

¿Hortes de Valencia, noble Barcelona,
 la nostra sortida qui la plorarà?
 Rebutjats d'Iberia, com tribus salvatges,
 no trobarem terres d'hospitalitat?
 Pelegrins benèvolos sens Moisés que'ns guí,
 la terra promesa no la veurem mai?
 Tot l'argent dels tríptics encara fulgura,
 tot l'argent dels plectres el sentim dringant;
 les roses novelles aromen les hortes,
 les aubes serenes duen claretats,
 les ombres nocturnes tenen riuets d'aigua
 que damunt la molsa marquen un compàs;
 les viles resguarden robes enjoiades,
 pareixen les cases magnífics aduars,
 damunt les cornises llistons d'or i porpra,
 sobre'l marc dels quadros un groc de safrà.
 Dintre de les viles deixem les riqueses
 i marxem nosaltres tots esparracats...
 Oh, exèrcits captaires! Oh, caterves tristes!
 quin pelegrinatge tan de mal passar!

Unes llums naixentes ens senyalen terres,
 on hi llu la porpra d'un solell daurat,
 els qui ens hi esperen els camins ens fressen,
 ens obren els braços i ens conten germans.
 Diuen llurs paraules: «—Oblideu Iberia,
 que un cop feta rica vos han allunyat.
 Vinguen vostres dances solemnes i augustes,
 brollin les rialles sens màgic compàs;
 no hi ha argent als tríptics ni hi ha argent als
 plectres,

no semblen les cases magnífics aduars,
 damunt les cornises hi ha fustes pulides,
 seques les pintures i els colors opacs.
 Oh, caterves nobles! Enjoieu les cases,
 feu-nos bella ofrena del fecond treball;
 unes llums naixentes ara ens irradien,
 oh, raça jueua! oh, poble vexat!
 Sàfirs i amatistes trobaràs en somnis,
 perles i esmeragdes tu les portaràs.
 Oh, bella corona, tota de carboncles!
 la tenen Iberia que'ls hi vas deixar.

Terra miserable, llences la riquesa;
 oh, Espanya, Espanya, prou que ho ploraràs!
 Vindràn les jornades que les caravanes,
 no de sang jueua, d'espanyola sang,
 fugiràn erràtics dels terrers d'Iberia,
 fugiràn erràtics per un moç de pa.»

AVUI

—Vén y vén y vén!...

Les crudels paraules són la profecia.
La raça jueua, filla del treball,
ara és ben enfòra, prò les caravanes
pels terrenys d'Espanya no hi paren pas mai;
totes miserables jo les veig que avancen;
no són gent jueua... són els emigrants!

PERE SALOM I MORERA

En el «Tívoli» s'havia anunciat l'exhibició d'una pel·lícula de la guerra austro-serbia.

I, naturalment, com que som tan neutrals, el Governador ha cregut que la tal cinta exaltaria les passions, lo qual prova precisament que en el cor del poble no existeix tal neutralitat.

El senyor Suárez Inclán diu que, abans de deixar-la projectar en públic, hi té de donar algunes estisorades. Pobre «Serbia»! Ja veuràn com no'n quedarà res. Hi farà més feina ell que'ls búlgars, els alemanys i els austriacs peglats.

Veig que l'Alcalde ha publicat un *bando* en el qual se facilita l'entrada del xais de Pasqua a Barcelona.

L'entrada dels xais?

Encara no n'hi havia prous a dintre?... I doncs els 19 mil de la candidatura de coalició?

SETMANA DE PASSIÓ

—Vès qui'ns ho havia de dir!

—I tal. Haver d'acabar fent de cucurulla!...

Nosaltres, la veritat, si enguany ens hagués vingut la tentació de comprar un bè... amb la cua róssa, ens hauríem dirigit a la «Casa del Pueblo.»

Cartomancia.

Una gran pensada dels lligaires del Ajuntament: suprimir les sessions setmanals del Consistori, substituir-les per unes reunions de conspicuus i de regidors que se'n dirà «Assamblea de la Carta Municipal».

Això deu haver sigut idea d'en Prat de la Riba.

Que és el que té més *trunfos* en materia de cartes.

Paradoxal!

El preu de la carn s'ha tornat a pujar deu cèntims per tersa.

Ja veuen! Precisament aquest any que'l Sant Pare ens havia donat permís per a menjar-ne, aquest any no'n podem tastar perquè va cara.

L'any que vé, que anirà barata, el Sant Pare no'ns en deixarà menjar.

De totes maneres, en el cas d'abstinència, creiem més eficaç l'*úkase* dels carnicers que la prohibició de l'Esglesia.

Un *suceso*:

«Ayer tarde en la calle de Ramón y Cajal una niña de nueve años fué mordida por una mona.»

I bé!... Les represalies s'imposen.

Jo, padrí de la nena, demà li compraré una *mona* i li deixaria mocegar.

Sensible, molt sensible.

Quatre morts en un sol accident automobilista, a les costes de Garraf!... Un veritable quadro d'horror,

Aqueixos homes del taf-taf, tan mateix, són de playner. Sembla que en el pecat portin la penitència. Ells podran fer desgracies, atropellant als pacífics vianants, però les fan de una en una.

El dia que, per desgracia, se maten ells, ho fan al engrós, en massa, featuralment. Van a morir en bloc, com les tropes del Kronprinz davant de Verdun...

Sensible, molt sensible.

NOTES DE CASA:

Havem sigut convidats a la conferencia que amb el títol de «Una opinió més sobre el Teatre Català», degué donar ahir, dijous, el popular artista Joaquim Montero, en l'Associació del mateix nom.

S'estima la finesa.

Els regidors—exclusió feta dels radicals—volen demanar a Madrid l'aprovació d'una mena de «Carta municipal» per la que's donaria al Ajuntament una nova organització.

Hi ha una cosa en aquest projecte que ens el fa simpàtic. Si s'aprovés, se suprimirien les sessions al Ajuntament. ¡Que l'aprovin desseguida!!

Una frase de *El Dia Gráfico*:
«Reciba el beneficiado nuestro merecido aplauso.»
¡Modestos!!

**

Una altra:
«El prohombre liberal don Juan María Forgas...»
Què és això? En Forgas *prohombre*?
¡Però home!

Aquest any la pasqua serà negra i ens la farà el negre Johnson. Ni Gallito ni Belmonte. El diumenge l'únic fenomen serà en Johnson. I com que té d'ésser proporcional, per a un negre així, no hi cap més que una plaça monumental i un contracte de 50.000 pessetes i vinticin mil ànimes presenciant els seus cops de puny. I per a que consti davant del món, que a Barcelona sabem fer les coses, se treurà una pel·lícula que escamparà pel món la grandiositat dels nostres espectacles.

Per a que tot resulti ben internacional, el rival d'en Johnson, en Cravan, asseguruen que es nebot de l'Oscar Wilde.

Ja sabem qui rebrà.

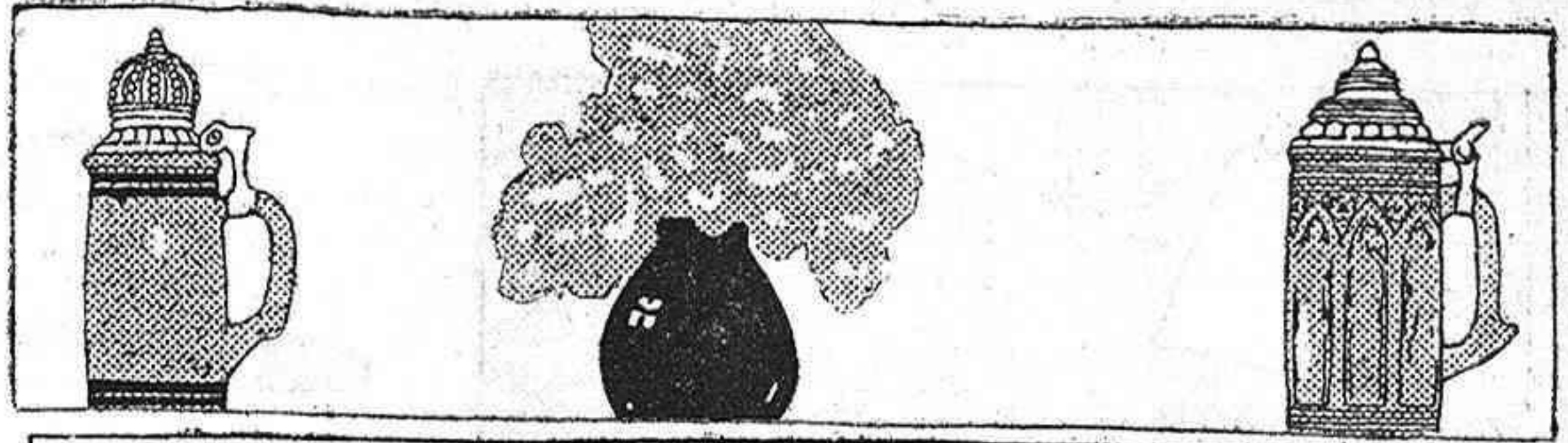
No hem volgut fer massa broma amb l'errada del *Mundo Gráfico* que al publicar els retrats dels diputats electes per Madrid confongué a don Miguel Morayta amb el seu pare (q. e. p. d.), perquè recordem el cas, no massa llunyà, d'un diari barceloní il·lustrat, que publicà un retrat assegurant que era del «Sr. Machini, ministre de Negocis Estrangers, de Itàlia.» Deixant apart que el ministre de Negocis Estrangers italià ja era aleshores en Sonnino, lo que representa una planxa, el retrat era d'en ¡Massini!!

Amb això dels submarins al Mediterrani, ja hi han alguns germanòfils que reculen.

—Això no està bé diuen.—Això ja no m'agrada.
Ah! Ara que estan aprop no us agraden?
No els admiraveu tant quan eren a Bèlgica?
I doncs? Condemnats esteu a admiració perpètua.

A la Sala primera del Palau de Justicia:
El Fiscal. — Desventurat!... Miserable!... Assassinar una dona per dues pessetes!...

L'Acusat. — Oh, bé,... ja veurà... Dues d'aquí, dues d'allà, fan moltes,

—No'n dubti. Cada alemany val per tres homes d'una altra nació.

—Sí,... sobre tot a l'hora de l'àpet.

Entre amics de cafè:

—Et veig molt trist avui. Que pot-ser penses en el futur?
—Molt al contrari.
—Que vols dir?
—Que demà és el sant de la dona: ja veus com penso en el present i no en el futur.

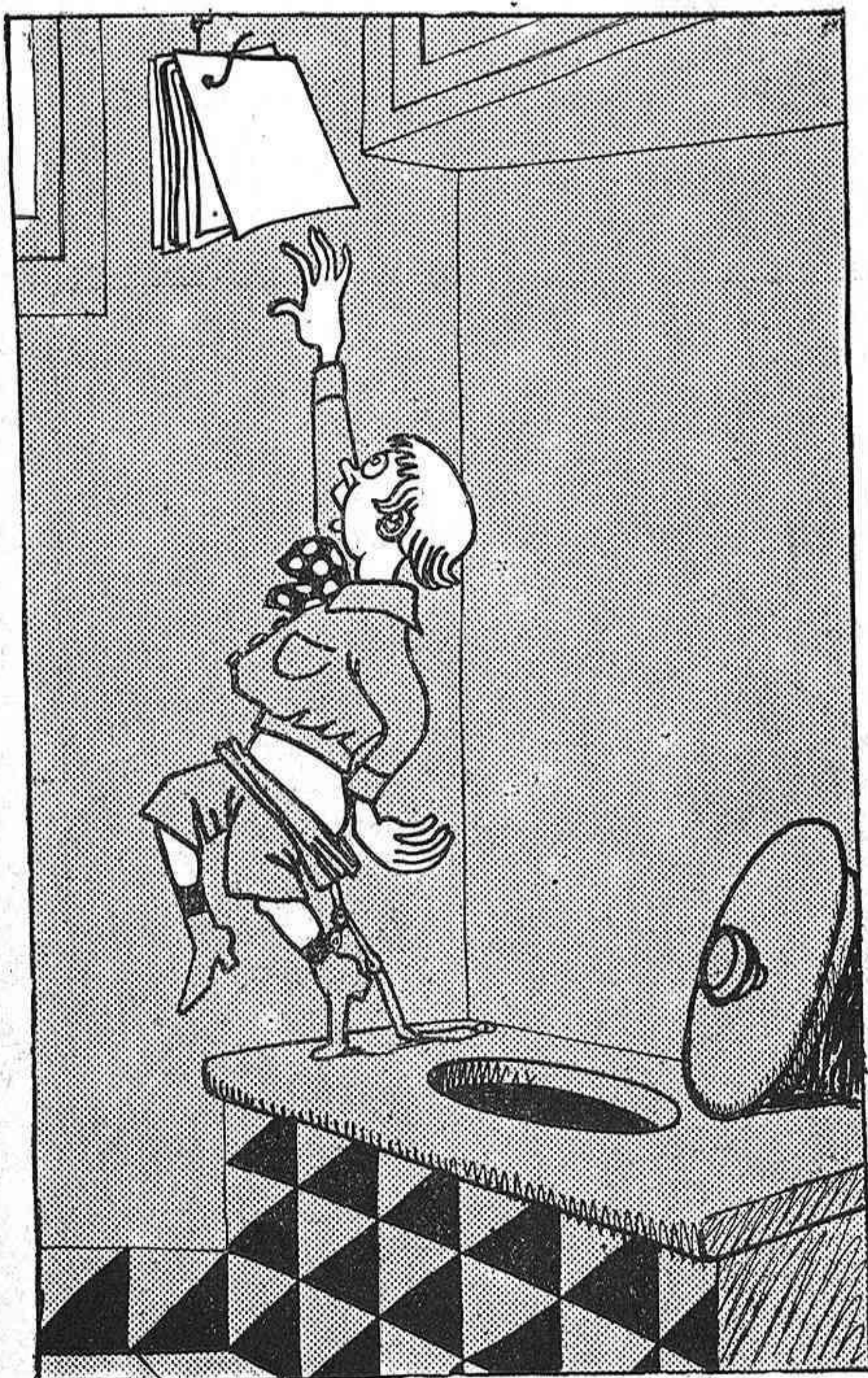
La senyora X. va a casa del metge.

—Ai, Doctor!... Cinc anys que soc casada i encara no tinc família. Què ho deu fer això?

El metge, després de rumiar i de inspeccionar a la clienta:

—Veiam, primer estudiem els antecedents... La mare de vostè, en va tenir, de família?...

Una dispesera renyava a un seu client que tot sovint s'emborratxava.

—Ja ho he sentit a dir que'l paper s'ha apujat tant!...

—Fa mal fet de beure tant, li deia. No veu que després quan camina sempre va de tort.

L'altre responia amb naturalitat.

—Així no faig mal fet de beure, sinó de caminar després d'haver begut.

De onze a una, al Passeig de Gracia, es topen dos vells amics:

—Hola, Quim!...

—Hola.

—Com és que portes aquest berret tan tronat?

—Molt senzill, perquè la meva dona diu que no vol sortir amb mi fins que me'n compri un de nou.

XARADA

Una nota ma primera
la dos-girat animal
tractament és la darrera;
poble català el total.

Enric Lapedra Fàbrega

MUDANÇA

I

—¿Al peu del tot,
del tot, deixes el total.

Joan Rocabert

II

Varen anar a Total
els meus tot i don Pascual.

Joan Mestres M.

TARGETA

E. LAPEDRA

Amb aquestes lletres degudament combinades formar el nom d'un poble.

CONVERSA

—On vas, Carles, al Tibidabo?
—No. Vaig al poble a estiuajar.
—A quin poble?
—Al que tu m'has dit.

B. Roig i P. Oriol

ENDEVINALLA

No tinc cap, braços ni cames,
sens privar-me'l treballar,
només tinc que còs i coll
i així m'haig de conformar.

Mon sol aliment és beure,
que és lo que sostent me dóna;
mon còs de dins és més brut...
que'ls carrers de Barcelona.

I ara et vaig a dir, lector,
perque de rumiar acabis:
punxant-me, tot lo del còs
m'ho treuen tontos o savis.

Igual Metro

Solucions als trenca-caps del número 1937

A la targeta: *La trompeta de la sal.*—A la mudança primera: *Cura-Cara.*—A la segona: *Llet-Llit.*

Antoni López, editor — Rambla del Mltg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

E. y J. AGACINO

**LOS SUBMARINOS
AL ALCANCE DE TODOS**

OBRA DE ACTUALIDAD

Un tomo en 8.º

Pesetas 3'50

CLAUDIO OLIVERAS MASSÓ

EL MILDIU DE LA VID

OBRA NECESARIA A LOS AGRICULTORES

Un tomo en 8.º

Pesetas 5

Gran éxito de la última novela de VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

Los cuatro jinetes del Apocalipsis

Un tomo en 8.º

□ □ □

Pesetas 3'50

EL ARTE EN ESPAÑA

TOMO 12

POBLET

Un tomo en 8.º

Pesetas 1'25

BIBLIOTECA SOCIOLÓGICO - INTERNACIONAL

HENRY GEORGE

PROGRESO Y POBREZA

Dos tomos

Pesetas 1'50

ACABA DE PUBLICARSE

GABRIEL MIRÓ

FIGURAS DE LA PASIÓN DEL SEÑOR

Un tomo magníficamente encuadernado en tela

PESETAS 5

ACABA DE PUBLICARSE

GRAMÁTICA ELEMENTAL

DE LA

LLENGUA CATALANA

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom tela

Pessetes 3

DICCIONARI CATALÀ · CASTELLÀ
CASTELLÀ · CATALA

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom d'unes 900 planes, imprès sobre un paper
finíssim i intransparent, relligat amb pegamoid

900 planes, 2 centímetres de gruix!! PTES. 10

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

SEGÓN ANIVERSARI

—Encara dura això?... Si ho sé no m'alço.